

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології

Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач аспірантури та докторантури

Чистякова І.А.Чистякова

(підпис) (ініціали та прізвище)

13 » Вересня 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НАУКОВО-ПРИКЛАДНІ СТУДІЇ З ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Галузь знань: **01 Освіта/Педагогіка**

Спеціальність **016 Спеціальна освіта**

Освітньо-наукова програма **Спеціальна освіта**

Мова навчання **українська**

Погоджено науковою радою
Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка

«19» Вересня 2021 р.

Голова

Кудріна Кудріна О. Ю. д.е.н., професор
(підпис) (ПІБ, науковий ступінь, вч. звання)

Розробник:

1. Бондаренко Юлія Анатоліївна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Протокол № 1 від «30» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти
Дегтяренко Т. М., доктор педагогічних наук, професор

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Освітньо-науковий ступінь: Доктор філософії (PhD)	Вибіркова	
		Рік підготовки:	
		2-й	2-й
		Семестр	
		3-й	3-й
		Лекції	
		8 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		22 год.	6 год.
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		60 год.	80 год.
		Консультації:	
		0 год.	0 год.
Загальна кількість годин – 90		Вид контролю: залік	

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

НАУКОВО-ПРИКЛАДНІ СТУДІЇ З ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

1.1 Метою навчальної дисципліни є підвищення компетентності щодо психолого-педагогічного супроводу дітей з розладами аутистичного спектру

1.2.Завдання навчальної дисципліни:

Формування системи знань щодо концептуальних основ вивчення та корекції порушень розвитку дітей з розладами аутистичного спектру.

1. Формування системи знань та умінь щодо розробки індивідуальної освітньої траєкторії дитини з розладами аутистичного спектру.

2. Розвиток навичок надання корекційної допомоги дітям з розладами аутистичного спектру на основі використання корекційних методик та технологій, створення авторських науково-методичних напрацювань у напрямі корекційно-педагогічної допомоги дітям з розладами аутистичного спектру.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у здобувачів освіти третього рівня мають бути сформовані програмні **компетентності** (відповідно освітньо-наукової програми Спеціальна освіта), а саме:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати комплексні проблеми у професійній та/або дослідницько-інноваційній діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

ЗК 01. Здатність до оволодіння загальнонауковими компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, загального культурного кругозору, здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися протягом життя в контексті неперервної фахової підготовки, дотримання у фаховій діяльності норм професійної етики, принципів академічної доброчесності, міжкультурної толерантності, керування загальнолюдськими цінностями.

СК 03. Здатність до застосування найбільш передових концептуальних знань, новітніх теорій, технологій та методів, необхідних для розв'язання комплексних проблем у сфері спеціальної освіти, інклюзивної освіти.

СК 07. Здатність моделювати, здійснювати й оцінювати освітню діяльність у сфері спеціальної освіти, інклюзивної освіти, обґрунтовано обирати і ефективно використовувати освітні технології, методи і засоби навчання й виховання осіб з особливими освітніми потребами з метою забезпечення запланованого рівня особистісного розвитку суб'єктів цільової аудиторії.

У результатів вивчення навчальної дисципліни «Науково-прикладні студії з інклюзивної освіти» здобувачі третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти повинні

знати:

- сутність та особливості розвитку психічної організації РАС
- особливості організації і проведення психолого-педагогічного вивчення дітей з РАС
- сучасні підходи, методики, технології щодо корекційно-педагогічної допомоги дітям з РАС

вміти:

- здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з РАС;
- надавати корекційну допомогу дітям з РАС;
- володіти корекційно-розвитковим інструментарієм щодо підтримки дітей з РАС;
- здійснювати консультативно-просвітницьку підтримку педагогічних працівників та батьків дітей з РАС;
- створювати авторські моделі корекційної підтримки дітей з РАС.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Опановуючи зазначений перелік компетентностей, здобувачі третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти мають актуалізувати знання з курсів: «Філософсько-методологічні основи наукових досліджень», «Академічна іноземна мова», «Управління науковими проектами», «Сучасні інформаційні технології в наукових дослідженнях», «Історія та тенденції розвитку педагогічних досліджень у спеціальній освіті», «Технології створення освітніх моделей та корекційних програм/авторських методик у дисертаційному дослідженні».

3. Результати навчання за дисципліною

PH 1	Формувати системний науковий світогляд, володіти сучасними теоріями і концепціями у галузі Освіта/Педагогіка, зокрема у сфері спеціальної освіти, інклюзивної освіти, професійною етикою, демонструвати загальний культурний кругозір.
PH 2	Застосовувати передові концептуальні та методологічні знання, науково-педагогічні технології, термінологію, історію та сучасний стан розвитку спеціальної освіти, інклюзивної освіти у власних дослідженнях та у викладацькій практиці.
PH 11	Знати закономірності психічного і фізичного розвитку осіб з особливими освітніми потребами на різних вікових етапах, основні підходи до комплексної психолого-педагогічної оцінки їх розвитку, проблеми навчання та розвитку, впливу соціокультурного середовища на розвиток осіб з особливими освітніми потребами.
PH 12	Проектувати освітнє середовище, індивідуальну освітню траєкторію осіб з особливими освітніми потребами, створювати програмно-методичне забезпечення освітньої та корекційно-розвиткової роботи.

PH 13	Застосовувати методи і технології корекційного навчання, використовувати інформаційні технології в освіті дітей з особливими освітніми потребами.
PH 14	Формулювати мету професійного і особистісного зростання, оцінювати власні потенційні можливості, обирати продуктивні способи і шляхи розв'язання поставлених завдань, демонструвати авторитетність, інноваційність, високий ступінь самостійності. Здатність до професійного саморозвитку і самовдосконалення, максимально повно проявляти свій потенціал.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС / Сума балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень магістранта
A 90 – 100	Аспірант повністю оволодів програмою навчальної дисципліни, вільно оперує категоріальним апаратом; дає послідовні, чіткі і логічно побудовані відповіді на основні та додаткові питання; демонструє обізнаність з усіма поняттями, фактами, термінами; аргументовано використовує їх, уміє застосовувати матеріал для винесення власних суджень.
B 82 – 89	Аспірант достатньо повно оволодів програмою навчальної дисципліни, проте у відповідях допускає несуттєві неточності; з незначними помилками демонструє розуміння основоположних теорій і фактів та вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між ними; вільно оперує понятійним апаратом з несуттєвими неточностями
C 74 – 81	Аспірант в цілому оволодів програмою навчальної дисципліни, проте при викладенні деяких питань (усно чи письмово) не вистачає достатньої глибини аргументації при оцінці наукових фактів, процесів, явищ, подій; оперує понятійним апаратом, допускаючи окремі неточності.
D 64 – 73	Аспірант не в повному обсязі оволодів програмою навчальної дисципліни; матеріал викладає без глибокого осмислення, аналізу, порівняння та узагальнення. Фрагментарно, поверхнево (без аргументації та обґрунтування) викладає матеріал при усних або письмових відповідях.
E 60–63	Аспірант показує мінімально достатній рівень знань з дисципліни. У відповідях (усних чи письмових) допускає суттєві помилки та не може критично оцінити наукові факти, явища, події.

FX 35 – 59	Аспірант не володіє програмою навчальної дисципліни; дає неправильну або поверхневу відповідь, яка свідчить про неусвідомленість і нерозуміння поставленого завдання.
F 1 – 34	Аспірант показує неприйнятний рівень володіння програмою навчальної дисципліни.

Розподіл балів, які отримують аспіранти

Поточний контроль											Разом	Сума
РОЗДІЛ 1			РОЗДІЛ 2				РОЗДІЛ 3					
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 2.4	Т 3.1	Т 3.2	Т 3.3	Т 3.4	55	100
Поточний контроль												
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		
Контроль самостійної роботи											45	
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	5		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 - 89	B	добре	
74 - 81	C		
64 - 73	D	задовільно	
60 - 63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: залік, оцінка самостійної роботи аспіранта, усне опитування, авторська модель корекційної підтримки.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВИХ ОСВІТНІХ ПОТРЕБА ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ

Тема 1.1. Історія вивчення РАС як окремої нозологічної групи дітей. Аутизм як первазивне порушення розвитку: системний підхід, з урахуванням стану базових структур і функцій на психомоторному, соціально-емоційному і когнітивному рівнях. Етапи розвитку науки про аутизм. І. Донозологічний (XIX – поч. XX ст.). II. Доканнерівський (20-40 рр. XX ст.). III. Каннерівський (1943 – 1970 рр.). IV. Післяканнерівський період (1980-1990). Модель аутизму з позиції біхевіоризму. Біологічні теорії. Когнітивні теорії. Лімбічна теорія.

Тема 1.2. Проблема РАС в онтогенезі. Класифікація РАС. Симптоматика аутизму. Етіологія. Класифікація розладів аутичного спектра № 1 (за міжнародною системою класифікацій МКХ-10, побудованою за етіологічним або патогенним принципом). Класифікація розладів аутичного спектра № 2 (за діагностичними критеріями Американської психіатричної асоціації (DSM-IV), яка об'єднує п'ять синдромів аутичного спектра). Класифікація розладів аутичного спектра № 3 (за О.С. Нікольською). Вікові ознаки дітей з розладами спектра аутизму.

Тема 1.3. Науково-методичні засади діагностики дітей з РАС. Діагностичні критерії вивчення РАС. Психологічний інструментарій діагностики психічного розвитку дітей з розладами аутичного спектра. Дослідження осіб з розладами аутичного спектра за методом наукового спостереження. Правила для якісного спостереження. Методики комплексного обстеження аутичних дітей. Діагностична карта розвитку дитини. Діагностика за допомогою нейропсихологічних методик. Маркери діагностики дітей раннього віку; використання методик CHAT, M-CHAT, ADI-R. Диференційна діагностика: методики CARS та ADOS. Поглиблена (феноменологічна) діагностика як підґрунтя розроблення навчальних та розвивальних програм для дитини: Шкала адаптивної поведінки Вайнленда; Психосвітній профіль PER-R); Оцінка рівня вербальної поведінки та розроблення програми VB-MAPP. Елементи VB-MAPP, нейропсихологічної та комплексної діагностики в контексті поглибленого обстеження дитини з аутизмом та розроблення індивідуальної програми абілітації для неї.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИ, ТЕХНОЛОГІЇ КОРЕКЦІЙНОГО ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК ДІТЕЙ З РАС

Тема 2.1. Методи допомоги дітям з РАС. Критерії наукової доказовості методів допомоги дітям з аутизмом. Поведінковий пакет; ТЕАССН; підходи, спрямовані на соціальний розвиток дітей з аутизмом;

методи і засоби розвитку мовлення у дітей з аутизмом. Альтернативна комунікація. Напрями фізичного (психомоторного) розвитку дітей з аутизмом. Становлення життєвої компетентності як пріоритетний напрям розвитку дітей з аутизмом. Технологія підготовка аутичної дитини до інклюзивного навчання. Технологія виявлення особливостей розвитку дитини з аутизмом, визначення її потреб та формулювання SMART-цілей. Партнерство між фахівцями і батьками дітей з аутизмом. Технологія проведення засідань міждисциплінарної команди та розроблення індивідуальної програми розвитку для дитини з аутизмом. Система інклюзивних технологій в освіті дітей з ООП (у тому числі – дітей з аутизмом). Труднощі впровадження освіти для дітей з розладами аутистичного спектра.

Тема 2.2. Навчання і виховання дітей з РАС. Форми взаємодії з дітьми. Методи навчання. Педагогічна корекція. Корекційні технології (прикладний аналіз поведінки (Applied Behavior Analysis, АВА), структуроване навчання ТЕАССН (Treatment and Education for Autistic and 11 related Communication handicapped Children), сенсорна інтеграція, розвиток міжособистісних стосунків (Relationship Development Intervention, RDI), «SonRise», середовищний підхід (І.Ю. Захарова), нейропсихологічний підхід, методи альтернативної та підтримувальної комунікації, різновиди терапій (музико- й арттерапія, метод ТОМАТІС, кінезотерапія, терапія за допомогою тварин (анімалотерапія) тощо).

Тема 2.3. Програма психолого-педагогічної корекції цілісного розвитку дітей з РАС. Зміст програми. Критерії та показники динаміки позитивних перетворень. Професійно важливі якості фахівця для роботи з дітьми з РАС. Стратегічне завдання Програми – здійснити позитивне перетворення здатності аутичних дітей до продуктивної взаємодії з довкіллям. Тактичні завдання – розробити методи, психокорекційні техніки, форми проведення корекційної роботи. Підбір і комплектування груп, визначення тривалості й режиму занять. Основні принципи індивідуальної програми розвитку: опора на збережені психічні функції та процеси, ресурси розвитку; послідовне опрацювання фундаментальних процесів і станів та ін.

Тема 2.4. Впровадження психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу дітей з РАС. Головні умови організації й впровадження психолого-педагогічного супроводу для дитини з аутизмом в освітньому закладі. Опрацювання та використання предметнопросторових, організаційно-сміслових та соціально-психологічних середовищних ресурсів. Адаптація та модифікація освітнього процесу, навчального плану, цілей і завдань задля забезпечення індивідуальних потреб дітей з аутизмом і опрацювання педагогами відповідних методів роботи.

РОЗДІЛ 3 ПІДТРИМКА СІМЕЙ, ЯКІ МАЮТЬ ДІТЕЙ З РАС

Тема 3.1. Допомога родині дитини з РАС. Особливості взаємодії з батьками. Формування батьківської компетентності. Контакти педагогів з батьками.

Тема 3.2. Програма ТЕАССН про стосунки між педагогами та батьками. Засади формування взаємодії з батьками. Програма підвищення батьківської та особистісної компетентності членів родини аутичної дитини. I. Когнітивний план. II. Емоційний план. III. Регулятивний план.

Тема 3.3. Принципи організації спільної діяльності батьків і дітей. Основні принципи взаємодії батьків і дитини. Домашнє (надомне, сімейне) навчання.

Тема 3.4. Стан та перспективи супроводу дитини з РАС та її родини. Чинники перспективи супроводу дитини з РАС та її родини динаміки існування установ, зокрема, регіональних аспектів прогресу чи регресу установ; взаємозв'язків установ з органами влади та населенням; форми організації надання послуг; процедур, технології та функцій установ; фінансово-матеріального забезпечення; кадрового забезпечення ступеню сформованості нормативно-правового поля; ступеню задоволення клієнтів соціальних служб, ефективності соціальних послуг.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Очна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р
РОЗДІЛ I ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВИХ ОСВІТНІХ ПОТРЕБА ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ												
Тема 1.1. Історія вивчення РАС як окремої нозологічної групи дітей	8	1	2	-	-	5	8	-	-	-	-	8
Тема 1.2. Проблема РАС в онтогенезі	8	1	2	-	-	5	8	-	-	-	-	8
Тема 1.3. Науково-методичні засади діагностики дітей з РАС	8	1	2	-	-	5	10	1	1	-	-	8

РОЗДІЛ 2 МЕТОДИ, ТЕХНОЛОГІЇ КОРЕКЦІЙНОГО ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК ДІТЕЙ З РАС												
Тема 2.1. Методи допомоги дітям з РАС.	8	1	2	-	-	5	8	-	1	-	-	7
Тема 2.2. Навчання і виховання дітей з РАС.	8	1	2	-	-	5	9	1	1	-	-	7
Тема 2.3. Програма психолого-педагогічної корекції цілісного розвитку дітей з РАС.	9	1	2	-	-	5	7	-	-	-	-	7
Тема 2.4. Впровадження психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу дітей з РАС.	8	-	2	-	-	6	8	-	1	-	-	7
РОЗДІЛ 3 ПІДТРИМКА СІМЕЙ, ЯКІ МАЮТЬ ДІТЕЙ З РАС												
Тема 3.1. Допомога родині дитини з РАС.	10	1	2	-	-	5	8	1	-	-	-	7
Тема 3.2. Програма ТЕАССН про стосунки між педагогами та батьками	10	1	2	-	-	5	8	1	-	-	-	7
Тема 3.3. Принципи організації спільної діяльності батьків і дітей.	9	-	2	-	-	7	8	-	1	-	-	7
Тема 3.4. Стан та перспективи супроводу дитини з РАС та її родини.	9	-	2	-	-	7	8	-	1	-	-	7
Усього годин	90	8	22	-	-	60	90	4	6	-	-	80

6.3. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Очна форма	Заочна форма
1	Тема 1.1. Історія вивчення РАС як окремої нозологічної групи дітей	1	-
2	Тема 1.2. Проблема РАС в онтогенезі	1	-
3	Тема 1.3. Науково-методичні засади діагностики дітей з РАС	1	1
4	Тема 2.1. Методи допомоги дітям з РАС.	1	-
5	Тема 2.2. Навчання і виховання дітей з РАС.	1	1
6	Тема 2.4. Впровадження психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу дітей з РАС.	1	-
7	Тема 3.1. Допомога родині дитини з РАС.	1	1
8	Тема 3.2. Програма ТЕАССН про стосунки між педагогами та батьками	1	1
Усього годин		8	4

6.4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Очна форма	Заочна форма
1	Тема 1.1. Історія вивчення РАС як окремої нозологічної групи дітей	2	-
2	Тема 1.2. Проблема РАС в онтогенезі	2	-
3	Тема 1.3. Науково-методичні засади діагностики дітей з РАС	2	1
4	Тема 2.1. Методи допомоги дітям з РАС	2	1
5	Тема 2.2. Навчання і виховання дітей з РАС	2	1
6	Тема 2.3. Програма психолого-педагогічної корекції цілісного розвитку дітей з РАС.	2	-
7	Тема 2.4. Впровадження психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу дітей з РАС	2	1

8	Тема 3.1. Допомога родині дитини з РАС	2	-
9	Тема 3.2. Програма ТЕАССН про стосунки між педагогами та батьками	2	-
10	Тема 3.3. Принципи організації спільної діяльності батьків і дітей	2	1
11	Тема 3.4. Стан та перспективи супроводу дитини з РАС та її родини	2	1
Усього годин		22	6

6.5. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Очна форма	Заочна форма
1	-		

6.6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Очна форма	Заочна форма
1	Тема 1.1. Історія вивчення РАС як окремої нозологічної групи дітей	5	8
2	Тема 1.2. Проблема РАС в онтогенезі	5	8
3	Тема 1.3. Науково-методичні засади діагностики дітей з РАС	5	8
4	Тема 2.1. Методи допомоги дітям з РАС.	5	7
5	Тема 2.2. Навчання і виховання дітей з РАС.	5	7
6	Тема 2.3. Програма психолого-педагогічної корекції цілісного розвитку дітей з РАС.	5	7
7	Тема 2.4. Впровадження психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу дітей з РАС.	5	7
8	Тема 3.1. Допомога родині дитини з РАС.	6	7
9	Тема 3.2. Програма ТЕАССН про стосунки між педагогами та батьками	5	7

10	Тема 3.3. Принципи організації спільної діяльності батьків і дітей.	7	7
11	Тема 3.4. Стан та перспективи супроводу дитини з РАС та її родини.	7	7
Усього годин		60	80

Методи навчання: словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо); практичний метод (лабораторні та практичні заняття); наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій); робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тестування; відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо); самостійна робота (розв'язання завдань).

Методи оцінювання: усне або письмове опитування; тестування; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; залік.

Рекомендована література

Основна

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. 3-тє видання, виправлене. Київ: Академвидав, 2015. 304 с.
2. Інклюзивне навчання: досвід упровадження / упоряд. А. А. Колупаєва; ред. рада М. Мосієнко, М. Голубенко, Т. Шаповал, Г. Харук ; авт. кол.: І. Луценко, Д. Романовська, Л. Кирилецька та ін. Київ : ВГ Шкільний світ, 2015. 200 с.
3. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Педагогічні технології інклюзивного навчання. Харків: видавництво «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 160 с.
4. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови: науково-методичний збірник. Вип. 12 / [редкол.: В. В. Засенко, А. А. Колупаєва, Т. П. Вісковатова та ін. ; за ред. В. В. Засенка, А. А. Колупаєва] ; НАПН України, Ін-т спец. педагогіки. Київ, 2017. 184 с.
5. Скрипник Т.В. Феноменологія аутизму. Київ: Видавництво «Фенікс», 2010. 388 с.
6. Юрченко Л.О. Діти з розладами аутистичного спектра. План корекційно-розвиткової роботи. Тернопіль: Мандрівець, 2019. 104 с.

Допоміжна

1. Базима Н.В. Розвиток мовлення дітей з аутизмом. Харків: видавництво «Ранок», 2018. 144 с.

2. Іщук В., Линник Л., Торбенко О. Кольоротерапія. Технологія застосування кольору у реабілітації та оздоровленні дітей з особливими потребами. Дефектолог. 2018. №2. С. 20–22.
3. Колупаєва А.А., Софій Н.В., Найда Ю.М. та ін. Інклюзивна школа: Особливості організації та управління: Навч-метод. Посібник./ за заг. ред. Даниленка Л.І. 2-ге видання, стереотипне. Київ: ФО – П Парашин І.С., 2010. 128 с.
4. Логопедія. Підручник / За ред. М.К. Шеремет. Вид.5-те. Київ: Видавничий дім «Слово», 2018. 856 с.
5. Поніманська Т. Дошкільна педагогіка: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 4-те видання, перероблене. Київ: «Академвидав», 2018. 408 с.
6. Романчук О. Розлади спектру аутизму в запитаннях та відповідях. Львів: Колесо, 2009. 168 с.
7. Руденко Н., Гордійчук А. Розвиток мовленнєвої активності в дітей з раннім дитячим аутизмом. Інноватика у вихованні : зб. наук. пр. Вип. 10. / упоряд. О. Б. Петренко ; ред. кол. : О. Б. Петренко, Р. Л. Сойчук, Т. С. Ціпан та ін. Рівне : РДГУ, 2019.
8. Скрипник Т. В. Стандарти психолого-педагогічної допомоги дітям з розладами аутичного спектра: навч.-метод. посіб. Київ: Гнозіс, 2013. 60 с.
9. Скрипник Т.В. Технології психолого-педагогічного супроводу дітей з аутизмом в освітньому просторі: навчально-наочний посібник. Київ: ТОВ „Видавничий дім „Плеяди”, 2015. 56 с.
10. Хворова Г.М. Дитина з аутизмом: комплексна психолого-педагогічна допомога. Київ: «МП Леся», 2011. 80 с.
11. Шевців З. Основи інклюзивної педагогіки : підручник / З. М. Шевців. Київ: ЦУЛ, 2017. 248 с.

Інформаційні ресурси

1. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej> – програми розвитку дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
2. <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya> – інклюзивне навчання.
3. <http://logoclub.com.ua> – логопедичний сайт, де зібрані методичні поради, практичні рекомендації та весь комплекс необхідних матеріалів для розвитку мовлення дітей, попередження та подолання мовленнєвих порушень, а також підвищення результативності корекційно-розвивальної роботи.
4. <http://www.uasp.org.ua> – українська асоціація корекційних педагогів.